

خواب‌های راستین

مؤلف:

علامه شیخ محمد تقی شوشتری

ترجمه و تحقیق:

سید محمد مهدی کرامی

سرشناسه : شوشتری، محمدتقی، ۱۲۸۲ - ۱۳۷۴.

عنوان و پدیدآور : خواب‌های راستین / مؤلف محمدتقی شوشتری؛ ترجمه و تحقیق محمد هادی گرامی.

مشخصات نشر : تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۵.

مشخصات ظاهری : ۴۹۲ ص.

شابک : ۵۰۰۰۰ ریال 964-440-366-5 ISBN

یادداشت : فیپا.

یادداشت : عنوان اصلی: آیات و بینات فی حقیقه بعضی العنایات.

یادداشت : کتابنامه: ص ۴۸۵ - ۴۹۲، همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع : خواب دیدن.

موضوع : خواب‌گزاری.

شناسه افزوده : گرامی، محمد هادی، ۱۳۶۰ - مترجم.

رده بندی کنگره : ۱۳۸۵ ۹۳۰۴۱ ش ۹۴/ع ۱۰۸۸/۱ BF

رده بندی دیویی : ۱۳۵/۳

شماره کتابخانه ملی : ۲۴۱۱۴ - ۸۵ م

نام کتاب: خواب‌های راستین

مؤلف: محمدتقی شوشتری (ره)

مترجم: محمد هادی گرامی

تیراژ: ۳۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۸۵ ه. ش. سال پیامبر اعظم ﷺ

صفحه و قطع: ۴۹۲ صفحه، وزیری

چاپ: مروی

ناشر: دارالکتب الاسلامیه - تهران - بازار سلطانی - ۹۹

تلفن: ۵۵۶۲۷۴۴۹ تلفکس: ۵۵۶۲۰۴۱۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

شابک ۵ - ۳۶۶ - ۴۴۰ - ۹۶۴ ISBN 964 - 440 - 366 - 5

فهرست

۲۳	 مقدمه مترجم
۲۵	 پیش درآمدی بر خواب و رؤیا
۲۵	 حقیقت رؤیا و خواب
۲۷	 فواید رؤیا
۲۸	 رؤیای صادق، بشارتی برای مؤمنان
۲۹	 آیا رؤیای صادق اختصاص به مؤمنان دارد؟
۲۹	 رؤیای صادق و کاذب
۳۱	 علم تعبیر خواب از الطاف الهی
۳۳	 کتب تعبیر خواب
۳۵	 شرح حال مختصری از علامه شیخ محمد تقی شوشتری مؤلف کتاب
۳۵	 نگاهی به دوران زندگی وی
۳۶	 اساتید
۳۶	 تألیفات
۳۸	 وفات
۳۹	 خواب‌های راستین
۴۱	 مقدمه

۴۱	 خواب نمادی از مرگ
۴۲	 رؤیای راستین و دروغین ندای غیب
۴۴	 رؤیای انبیاء و اوصیاء
۴۵	 تحقیق رؤیا بر اساس تعبیر ما
۴۷	 تعبیر علم الهی
۴۸	 تعبیرهای ابن سیرین
۵۰	 فتنه شییب خارجی و ابن اشعث
۵۲	 چند نمونه دیگر از ابن سیرین
۵۵	 سعید بن مسیب و تعبیر خواب
۵۶	 تأثیر زمان در خواب
۵۹	 خواب سه نوع است
۶۰	 دعا پس از دیدن خواب آشفته
۶۰	 خواب ناگوار عقوبت الهی
۶۰	 نظریه انکار صحت تمامی خواب‌ها
۶۱	 خوابی وحشتناک به نقل مجلسی
۶۲	 منشأ خواب‌های راستین و دروغین
۶۴	 تعبیر بر اساس باطن رؤیا نه ظاهر آن
۶۵	 تفاوت احلام با رؤیای صادق
۶۶	 حدیث «من رآنی فقد رآنی»
۶۷	 رد نظر شیخ مفید و شاگردانش
۶۹	 مناظره شیخ مفید با عمر در عالم رؤیا

فصل اول: خواب‌هایی که در قرآن نقل شده است

- ۷۵ ۱ - رؤیای حضرت ابراهیم
- ۷۷ ۲ - خواب حضرت یوسف
- ۷۹ ۳ - خواب دو زندانی که با حضرت یوسف بودند
- ۸۰ ۴ - خواب پادشاه مصر
- ۸۱ ۵ - خوابی که پیامبر در جنگ بدر دیدند
- ۸۳

- ۶- خواب پیامبر ﷺ قبل از صلح حدیبیه ۸۵
- ۷- خواب پیامبر ﷺ درباره بنی امیه ۹۰
- فصل دوم: خواب‌هایی که مربوط به انبیای گذشته است و در قرآن بیان نشده است ۹۵
- ۱- خواب بختنصر و مرگ او پس از سه روز ۹۷
- ۲- خواب نمرود در مورد حضرت ابراهیم علیه السلام ۹۸
- ۳- خواب فرعون ۱۰۰
- فصل سوم: خواب‌های مربوط به پیامبر ﷺ ۱۰۱
- ۱- خواب حضرت آمنه علیها السلام ۱۰۳
- ۲- خواب عباس بن عبدالمطلب در مورد پیامبر ﷺ ۱۰۳
- ۳- خواب حضرت عبدالمطلب علیه السلام ۱۰۴
- ۴- خواب رقیقه در مورد آینده پیامبر اکرم ﷺ ۱۰۵
- ۵- رؤیای ابو محمد واعظ ۱۰۷
- ۶- رؤیای اسعد بن زراره درباره ظهور پیامبر ﷺ ۱۰۹
- ۷- خواب پادشاه ایران در زمان تولد پیامبر ﷺ ۱۰۹
- ۸- رؤیای خالد بن سعید و اسلام آوردن وی ۱۱۳
- ۹- رؤیای عاتکه دختر عبدالمطلب ۱۱۳
- ۱۰- رؤیای جهیم بن صلت پیش از جنگ بدر ۱۱۶
- ۱۱- رؤیای پیامبر ﷺ پیش از جنگ احد ۱۱۷
- ۱۲- آمدن پیامبر ﷺ به خواب اسحاق بن ابراهیم بن مصعب ۱۱۸
- ۱۳- رؤیای بُنا غلام ترک ۱۱۹
- ۱۴- خوابی درباره مکان دفن جناب عبدالعظیم حسنی علیه السلام ۱۲۰
- ۱۵- دستگیری پیامبر ﷺ از ام داود در عالم خواب ۱۲۱
- ۱۶- مسلمان شدن یک مجوسی و خاندانش به معجزه رسول خدا ﷺ ۱۲۳
- ۱۷- توجه رسول خدا ﷺ به خاطر دستگیری از یک خانواده سید ۱۲۴
- ۱۸- عاقبت نیکویی احسان به سادات ۱۲۶
- ۱۹- رؤیای ابوحنیفه درباره بی‌اعتنایی او به روایات پیامبر ﷺ ۱۲۸

- ۲۰ - آشکار شدن نقشه یک قسیس نصرانی برای نبش قبر پیامبر ﷺ ۱۳۰
- ۲۱ - رؤیای احمد بن حنبل درباره فضیلت اهل بیت ﷺ ۱۳۲
- ۲۲ - سوره هود پیامبر ﷺ را پیر کرد ۱۳۳
- ۲۳ - رؤیای امّ علاء انصاری درباره عثمان بن مظعون ۱۳۳
- ۲۴ - رؤیای پیامبر ﷺ درباره پیامبران دروغین ۱۳۳
- ۲۵ - درباره مشارکت عجم با عرب در دین اسلام ۱۳۴
- ۲۶ - رؤیای یکی از نیکان و ادای دین او ۱۳۴
- ۲۷ - دستوری برای خواب دیدن پیامبر ﷺ ۱۳۶
- ۲۸ - رؤیای صفتیه همسر پیامبر ﷺ ۱۳۷
- ۲۹ - رؤیای سوده همسر پیامبر ﷺ ۱۳۷
- ۳۰ - رؤیای امّ حبیبه همسر پیامبر ﷺ ۱۳۷
- ۳۱ - رؤیای یکی از پادشاهان رومی درباره پیامبر ﷺ ۱۳۸
- ۳۲ - همراهی پیامبر با امیرالمؤمنین ﷺ در عالم رؤیا ۱۳۹
- ۳۳ - شکایت پیامبر ﷺ از رفتار با فرزندان ایشان ۱۴۰
- ۳۴ - بهبودی زخم شمشیر به برکت پیامبر ﷺ ۱۴۰
- ۳۵ - پیامبر ﷺ حدیث خود را تصدیق نمودند ۱۴۰

- فصل چهارم: رویاهای مربوط به امیر المؤمنین ﷺ ۱۴۳
- ۱ - دستوری برای خواب دیدن امیرالمؤمنین ﷺ ۱۴۵
- ۲ - رؤیای معتضد درباره احترام به فرزندان امیرالمؤمنین ﷺ ۱۴۵
- ۳ - رؤیای معتضد عباسی درباره به حکومت رسیدن فرزندان ۱۴۶
- ۴ - وعده امیرالمؤمنین ﷺ به قادر عباسی درباره طولانی شدن حکومتش و لزوم نیکی به موالیان و فرزندان ایشان ۱۴۷
- ۵ - پاسخ بلیغ امیرالمؤمنین ﷺ به ابراهیم بن مهدی ناصبی در عالم رؤیا ۱۴۸
- ۶ - رؤیای ابراهیم بن مهدی ناصبی ۱۴۹
- ۷ - دفن شدن در کنار پیامبر ﷺ برای گمراهان فضیلتی ندارد ۱۴۹
- ۸ - عاقبت کسانی که می‌پندارند امیرالمؤمنین ﷺ در دوران خلافت خود اشتباه کرده است ۱۵۰

- ۹ - رؤیای یک زن عباسی درباره طالبین ۱۵۱
- ۱۰ - نقل حدیث درباره ولایت امیرالمؤمنین (ع) ۱۵۲
- ۱۱ - رؤیایی در فضیلت امیرالمؤمنین (ع) در قیامت ۱۵۳
- ۱۲ - امیرالمؤمنین (ع) ابیات کمیت را تکمیل می‌کنند ۱۵۳
- ۱۳ - ابیات ابن صفی درباره شدت بخشش اهل بیت (ع) ۱۵۴
- ۱۴ - تواضع ثروتمندان و کرامت نفس فقرا ۱۵۵
- ۱۵ - جایگاه شهدای صفین ۱۵۵
- ۱۶ - شیعه شدن یک ناصبی به وسیله خواب دیدن امیرالمؤمنین (ع) ۱۵۶
- ۱۷ - رؤیای سعید بن مسیب درباره دروغ‌گویی یک حرام‌زاده درباره امیرالمؤمنین (ع) ۱۵۶
- ۱۸ - ابتلا به طاعون به خاطر دشنام گویی به امیرالمؤمنین (ع) ۱۵۷
- ۱۹ - مجازات دشنام دهنده به امیرالمؤمنین (ع) در خواب ۱۵۸
- ۲۰ - عاقبت کسی که بر روی منبر امیرالمؤمنین (ع) را دشنام می‌داد ۱۵۸
- ۲۱ - عاقبت دشنام گویی به امیرالمؤمنین (ع) ۱۵۹
- ۲۲ - عاقبت واعظ دشنام دهنده به امیرالمؤمنین (ع) ۱۵۹
- ۲۳ - کشته شدن دشنام دهنده به امیرالمؤمنین (ع) در خواب ۱۵۹
- ۲۴ - کشته شدن یک ناصبی به دست امیرالمؤمنین (ع) در خواب ۱۶۰
- ۲۵ - کشته شدن حسام الدوله در خواب به دست امیرالمؤمنین (ع) به خاطر اهانت به پیامبر (ص) ۱۶۲
- ۲۶ - کور شدن محدثی که احادیث فضیلت اهل بیت (ع) را رد می‌کرد ۱۶۳
- ۲۷ - عاقبت نابینایی که به امیرالمؤمنین (ع) دشنام می‌داد ۱۶۵
- ۲۸ - مسخ شدن دشنام دهنده به امیرالمؤمنین (ع) به صورت خوک ۱۶۷
- ۲۹ - مسخ شدن دشنام دهنده به امیرالمؤمنین (ع) ۱۶۸
- ۳۰ - سر بریده شدن دشنام دهنده به امیرالمؤمنین (ع) ۱۷۰
- ۳۱ - مسخ شدن دشنام دهنده به امیرالمؤمنین (ع) ۱۷۲
- ۳۲ - امان یافتن کسی که عضدالدوله را نافرمانی کرده بود ۱۷۵
- ۳۳ - نجات شخصی که بر امیرالمؤمنین (ع) دخیل شده بود ۱۷۶
- ۳۴ - پیدا شدن شمشیر زائر امیرالمؤمنین (ع) ۱۷۷
- ۳۵ - مسلمان شدن یک مسیحی به خاطر معجزه امیرالمؤمنین (ع) ۱۷۹

- ۳۶ - گشایش کار خادم امیرالمؤمنین (ع) ۱۸۰
- ۳۷ - گواهی امیرالمؤمنین (ع) به بدهی یک شخص ۱۸۱
- ۳۸ - گوشزد کردن نذر توسط امیرالمؤمنین (ع) ۱۸۲
- ۳۹ - تصدیق یک روایت نبوی توسط امیرالمؤمنین (ع) ۱۸۳
- ۴۰ - اضافه کردن نام امیرالمؤمنین (ع) به یک دعا و تصدیق آن ۱۸۳
- ۴۱ - وعده امیرالمؤمنین (ع) به نا امید شدن وهابیان ۱۸۴
- ۴۲ - بهبود درد چشم سید محمد زینی ۱۸۵
- ۴۳ - بهبودی سنگینی گوش سید ابوالقاسم اشکوری ۱۸۶
- ۴۴ - امیرالمؤمنین (ع) و درست کردن استخوانهای ناصاف ۱۸۶
- ۴۵ - امیرالمؤمنین (ع) حساب خود را در خواب تصفیه کردند ۱۸۷
- ۴۶ - رؤیای جابر بن عبدالله انصاری درباره آخر الزمان ۱۸۸
- ۴۷ - اسلام آوردن یک ایرانی به دست امیرالمؤمنین (ع) ۱۸۹
- ۴۸ - دعای امیرالمؤمنین (ع) برای خلاصی از این امت ۱۸۹
- ۴۹ - تأیید حدیث نبوی توسط امیرالمؤمنین (ع) ۱۹۱

- فصل پنجم: رؤیاهای مربوط به حضرت فاطمه زهرا (ع) ۱۹۳
- ۱ - پیغام فرستادن حضرت زهرا (ع) برای یک نوحه خوان ۱۹۵
- ۲ - نوحه سرایی حضرت صدیقه طاهره (ع) برای امام حسین (ع) ۱۹۶
- ۳ - جایگاه حسین بن حجاج شاعر نزد ائمه (ع) ۱۹۷
- ۴ - رؤیای حضرت زهرا (ع) درباره جانگاہ اهل بیت (ع) و شیعیانشان ۱۹۸
- ۵ - «رها» شیطانی که در خواب به سراغ حضرت فاطمه (ع) آمد ۱۹۹

- فصل ششم: رؤیاهای مربوط به امام حسن مجتبی (ع) ۲۰۳
- ۱ - رؤیای هند درباره نهایت کار یزید و امام حسین (ع) ۲۰۵
- فصل هفتم: رؤیاهای مربوط به امام حسین (ع) ۲۰۷
- ۱ - رؤیای ام فضل دایه امام حسین (ع) ۲۰۹
- ۲ - رؤیای ابن عباس درباره شهادت امام حسین (ع) ۲۰۹

- ۳ - وعده امام حسین علیه السلام به مرگ ۲۱۰
- ۴ - تأیید قصیده بایته علی بن عبدالله بن وصیف ۲۱۰
- ۵ - سرایندگی برای امام حسین علیه السلام همسنگ با مجاهده در رکاب ایشان ۲۱۱
- ۶ - تکمیل شعری درباره امام حسین علیه السلام به وسیله امیرالمؤمنین علیه السلام ۲۱۲
- ۷ - رؤیای امام حسین علیه السلام درباره قیامشان ۲۱۳
- ۸ - رؤیای امام حسین علیه السلام درباره قیامشان ۲۱۴
- ۹ - رؤیای امام حسین علیه السلام در شب عاشورا ۲۱۵
- ۱۰ - رؤیای امام حسین علیه السلام در سحر شب عاشورا ۲۱۶
- ۱۱ - رؤیای رسول خدا صلی الله علیه و آله درباره شهادت امام حسین علیه السلام ۲۱۶
- ۱۲ - سیاه شدن صورت کسی که جوانی را در کربلا به قتل رسانده بود ۲۱۷
- ۱۳ - سرنوشت کمترین خدمت به قاتلین امام حسین علیه السلام ۲۱۷
- ۱۴ - سرنوشت کسی که در آب بستن بر قبر حسین علیه السلام شرکت کرد ۲۱۸
- ۱۵ - رؤیای ابوبکر بن عیاش درباره شخم زدن قبر امام حسین علیه السلام ۲۱۹
- ۱۶ - کور شدن شخصی که فقط در لشکر عمر سعد حضور داشت ۲۲۲
- ۱۷ - رؤیای امیرالمؤمنین علیه السلام درباره شهادت امام حسین علیه السلام ۲۲۳
- ۱۸ - رؤیای ام سلمه در روز عاشورا ۲۲۴
- ۱۹ - رؤیای امام حسین علیه السلام پیش از ترک مدینه ۲۲۵
- ۲۰ - رؤیای امام حسین علیه السلام پیش از ترک مکه ۲۲۵
- ۲۱ - رؤیای فرستاده پادشاه روم ۲۲۶
- ۲۲ - رؤیای شخصی درباره مؤلف کتاب «الذکر النضید» ۲۲۶
- ۲۳ - رؤیای احمد بن یحیی اودی درباره روایتی که نقل می‌کرد ۲۲۷
- ۲۴ - سلام دادن به امام حسین علیه السلام از راه دور ۲۲۷
- ۲۵ - امام حسین علیه السلام پس از مرگ به دیدار زائرین خود می‌آیند ۲۲۸
- ۲۶ - سرنوشت مصیبت دروغ خواندن ۲۲۹
- ۲۷ - رؤیای یک زن سید و شفای میرزا خلیل تهرانی ۲۲۹
- ۲۸ - بی حرمتی به تربت امام حسین علیه السلام ۲۳۱
- ۲۹ - کفایت زندگی سید حسین توسط امام حسین علیه السلام ۲۳۳
- ۳۰ - شفای سید هادی صدر با ظرف شیر امام حسین علیه السلام ۲۳۴

۲۳۵	۳۱ - نقش انگشتر امام حسین علیه السلام
۲۳۷	فصل هشتم: رؤیاهای مربوط به امام سجاد علیه السلام
۲۳۹	۱ - رؤیای عبدالملک درباره عاقبت ریختن خون بنی هاشم
۲۳۹	۲ - خواب زهری در خصوص قتل
۲۴۰	۳ - شکستن بینی شیطان
۲۴۰	۴ - ازدواج با خواهر
۲۴۰	۵ - معنای شعر فرزندق در مدح امام سجاد علیه السلام
۲۴۱	۶ - رؤیای امام سجاد علیه السلام پیش از تولد فرزندشان زید
۲۴۳	فصل نهم: رؤیاهای مربوط به امام باقر علیه السلام
۲۴۵	۱ - آگاه شدن مردی در خواب از شهادت امام باقر علیه السلام
۲۴۵	۲ - رؤیای امام باقر علیه السلام درباره شهادتشان
۲۴۶	۳ - رفع تهمت از یک زن پاکدامن
۲۴۷	۴ - روشن شدن خیانت یک زن
۲۴۹	فصل دهم: رؤیاهای مربوط به امام صادق علیه السلام
۲۵۱	۱ - بازگرداندن امانت حتی به قاتل امام حسین علیه السلام
۲۵۲	۲ - در آغوش کشیدن مردگان نشانه طول عمر است
۲۵۲	۳ - تعبیر طلوع خورشید بر انسان
۲۵۳	۴ - هشت خرما، چه در خواب و چه در بیداری
۲۵۴	۵ - جنگ به همراه پیشوای غیر معصوم
۲۵۴	۶ - رؤیای زید بن علی درباره رفتارش با امام صادق علیه السلام
۲۵۵	۷ - تعبیر نیزه در خواب
۲۵۶	۸ - تعبیر گنجشک در خواب
۲۵۶	۹ - برکت در معامله با خداست
۲۵۷	۱۰ - مؤمنین راسخ خواب نمی‌بینند
۲۵۸	۱۱ - امام صادق علیه السلام و عمویشان عبدالله

- فصل یازدهم: رؤیاهای مربوط به امام کاظم علیه السلام ۲۵۹
- ۱ - رؤیای هارون الرشید درباره آزادی حضرت موسی بن جعفر علیه السلام ۲۶۱
- ۲ - رؤیای مهدی عباسی درباره امام کاظم علیه السلام ۲۶۲
- ۳ - شفای دست یک بیمار با عنایت حضرت موسی بن جعفر علیه السلام ۲۶۲
- ۴ - اسم اعظم خدا ۲۶۳
- ۵ - آتش در قبر ستمکار و سوختن جسدش ۲۶۴
- ۶ - رؤیای یک مرد نصرانی و هدایت به دین اسلام ۲۶۵
- فصل دوازدهم: رؤیاهای مربوط به امام رضا علیه السلام ۲۶۷
- ۱ - بازسازی حرم امام رضا علیه السلام توسط سلطان محمود غزنوی ۲۶۹
- ۲ - حدیث سلسله الذهب ۲۶۹
- ۳ - کشته شدن فضل بن سهل در حقام ۲۷۱
- ۴ - دارویی که حضرت امام رضا علیه السلام در عالم رؤیا معرفی کردند ۲۷۲
- ۵ - هجده ماه خرما و هجده سال زندگی ۲۷۳
- ۶ - فضیلت زیارت امام رضا علیه السلام در طوس ۲۷۴
- ۷ - رؤیای مادر امام کاظم علیه السلام درباره عروسی ۲۷۵
- ۸ - زنده شدن شیرهای پرده ۲۷۵
- ۹ - باز شدن زبان مؤذب نیشابوری به عنایت امام رضا علیه السلام ۲۷۶
- ۱۰ - زیارت امامی که نزدیکتر است ۲۷۶
- ۱۱ - پیدا شدن امانت گمشده ۲۷۷
- ۱۲ - پیدا شدن مال سرقت شده به برکت امام رضا علیه السلام ۲۷۷
- ۱۳ - هدایت یک واقفی ۲۷۹
- ۱۴ - هدایای علی بن اسباط برای امام رضا علیه السلام ۲۸۰
- ۱۵ - بهبودی چشم یک کنیز ۲۸۱
- ۱۶ - نجات زائران بحرینی به عنایت امام رضا علیه السلام ۲۸۲
- ۱۷ - خبر دادن زمان و مکان مرگ ۲۸۳
- ۱۸ - در کنار امام رضا علیه السلام حتی به قیمت جان باختن ۲۸۳
- ۱۹ - یافتن گردنبند به سرقت رفته به عنایت امام رضا علیه السلام ۲۸۴

- ۲۰ - شعر فرشته‌ای در فضیلت زیارت حضرت رضا علیه السلام ۲۸۴
- ۲۱ - آنچه فرشتگان بر دیوار گنبد امام رضا علیه السلام نوشتند ۲۸۵
- ۲۲ - رؤیای یاسر خادم درباره قیام محمد بن ابراهیم طباطبا ۲۸۵
- ۲۳ - پیداشدن یک دختر گمشده به عنایت امام رضا علیه السلام ۲۸۵
- فصل سیزدهم: رؤیاهای مربوط به امام جواد علیه السلام ۲۸۷
- ۱ - نشان دادن مکان ارت پدر در خواب ۲۸۹
- ۲ - توضیح امام جواد علیه السلام درباره رفتار پدرشان با مأمون ۲۹۰
- فصل چهاردهم: رؤیاهای مربوط به امام هادی علیه السلام ۲۹۱
- ۱ - بیست و پنج خرما نه کمتر و نه بیشتر ۲۹۳
- ۲ - ارت بردن از پیامبر صلی الله علیه و آله ۲۹۳
- فصل پانزدهم: رؤیاهای مربوط به امام حسن عسکری علیه السلام ۲۹۵
- ۱ - گفتار ائمه علیهم السلام در خواب مانند گفتار آنان در بیداری است ۲۹۷
- ۲ - دستور پرداخت بدهی در خواب ۲۹۸
- ۳ - درهم‌های گداخته ۲۹۸
- فصل شانزدهم: رؤیاهای مربوط به حضرت حجت علیه السلام ۳۰۱
- ۱ - رؤیای ابوالوفاء شیرازی و رهایی او از زندان ۳۰۳
- ۲ - شیخ صدوق و زیارت «سَلَامُ اللَّهِ الْكَامِلُ» ۳۰۵
- ۳ - آزادی یکی از فرزندان امیرالمؤمنین به عنایت حضرت حجت علیه السلام ۳۰۶
- ۴ - دعایی برای فرج حضرت حجت علیه السلام ۳۰۷
- ۵ - دعایی برای دوران غیبت کبری ۳۰۷
- ۶ - تألیف کتاب «کمال الدین» به دستور امام زمان علیه السلام ۳۰۸
- ۷ - زمان فرج ۳۰۸
- ۸ - خوش خطی از شرطهای امام نیست ۳۰۹
- ۹ - معجزه خواهی شیخ حرّ عاملی از حضرت حجت علیه السلام ۳۰۹

- ۱۰ - توفیق خدمتگزاری شیخ حرّ عاملی ۳۱۰
 ۱۱ - بیست و شش سال دیگر ۳۱۱

- فصل هفدهم: رؤیاهای مربوط به قرآن ۳۱۳
 ۱ - بسته شدن زبان یک قاری قرآن ۳۱۵
 ۲ - امیرالمؤمنین علیه السلام مقابل آتش ۳۱۶
 ۳ - صورت سیاه و فرزند دختر ۳۱۶
 ۴ - علم پنج چیز تنها نزد خداست ۳۱۷
 ۵ - تعبیری عجیب با استفاده از قرآن ۳۱۷
 ۶ - مار گزینگی در عالم خواب ۳۱۸
 ۷ - ابراز ناراحتی احمد بن طولون به خاطر قرائت قرآن سر قبرش ۳۱۹
 ۸ - آموختن قرآن در خواب ۳۱۹

- فصل هجدهم: رؤیاهای مربوط به علما ۳۲۱
 ۱ - جایگاه یونس عبدالرحمن ۳۲۳
 ۲ - رؤیای حضرت رضا علیه السلام درباره یونس بن عبدالرحمن ۳۲۳
 ۳ - دستور به مولی محمد امین استرآبادی برای نوشتن احادیث ۳۲۴
 ۴ - نسخه‌های کتاب کافی ۳۲۴
 ۵ - برتری شیخ صدوق بر زکریّا بن آدم قمی ۳۲۵
 ۶ - تعلیم به سید مرتضی و سید رضی ۳۲۵
 ۷ - نسخه‌های نهج البلاغه ۳۲۶
 ۸ - ملقب کردن سید مرتضی به علم الهدی ۳۲۷
 ۹ - ویژگی کتاب «النهایه» شیخ طوسی ۳۲۸
 ۱۰ - کتاب «الآلفین» علامه حلی ۳۲۸
 ۱۱ - خواب حجت شرعی نیست ۳۲۹
 ۱۲ - گفتگوی علامه حلی با پدرش در خواب ۳۳۰
 ۱۳ - روستای شهید اول ۳۳۱
 ۱۴ - بشارت شهید ثانی به شهادت در خواب ۳۳۲

- ۱۵ - رؤیای دیگری که نشان دهنده شهادت شهید ثانی است ۳۳۲
- ۱۶ - شفای شیخ حرّ عاملی در خردسالی به دست امام زمان علیه السلام ۳۳۳
- ۱۷ - مقدّس اردبیلی و کسادى بازار عمل ۳۳۳
- ۱۸ - جایگاه ویژه مولی عبدالله شوشتری ۳۳۴
- ۱۹ - مجلسی اوّل و شرح احادیث اثمه علیه السلام ۳۳۴
- ۲۰ - صحیفه سجّادیه دستور العمل سلوک ۳۳۶
- ۲۱ - فضیلت زیارت جامعه کبیره ۳۳۸
- ۲۲ - علامه مجلسی علیه السلام در صدر مجلس علما ۳۳۹
- ۲۳ - حواشی وحید بهبهانی بر کتاب «مدارک الأحکام» ۳۴۰
- ۲۴ - رؤیای محدّث نوری درباره فضیلت پنج تن علیهم السلام ۳۴۰
- ۲۵ - دستور امیرالمؤمنین علیه السلام به پدر محدّث نوری که به مسأله ارث بپردازد ۳۴۱
- ۲۶ - محدّث نوری و سیر در عالم برزخ ۳۴۲
- ۲۷ - کتاب «دار السلام» محدّث نوری علیه السلام ۳۴۳
- ۲۸ - کرامت شیخ خضر عفاکوی ۳۴۳
- ۲۹ - ولادت بحر العلوم و عنایت امام رضا علیه السلام ۳۴۴
- ۳۰ - سیّد عبدالله شبر مجلسی ثانی ۳۴۴
- ۳۱ - چگونگی تحوّل و افزایش توفیقات شیخ جعفر شوشتری ۳۴۵
- ۳۲ - فضیلت کتاب عبدالله بن مغیره ۳۴۶
- ۳۳ - راهنمای بطلمیوس برای ساختن قصر مشهور المعزّ ۳۴۷
- ۳۴ - حقیقت عالم پس از مرگ ۳۴۸
- ۳۵ - خوابی درباره عاقبت بهمنیار ۳۴۸
- ۳۶ - تلف کردن عمر در خواندن فلسفه ۳۴۹
- ۳۷ - ابن سینا و راه رسیدن به خدا ۳۴۹
- ۳۸ - مطالعه کتاب «الذکری» در خواب ۳۵۰
- ۳۹ - نظر امام زمان علیه السلام درباره مضایقه ۳۵۰
- ۴۰ - نظر حضرت حجت علیه السلام درباره نماز آخر وقت ۳۵۱
- ۴۱ - از آب کُر حقام استفاده کن ۳۵۲
- ۴۲ - رؤیای مجلسی اوّل و وسوسه در نمازها ۳۵۲

- ۴۳ - مولی محسن فیض کاشانی و اجازه روایت کتب علمای امامیه ۳۵۳
- ۴۴ - وضعیت صاحب «وافی» پس از مرگ ۳۵۳

- فصل نوزدهم: رؤیاهای مربوط به شعرا ۳۵۵
- ۱ - اشتیاق پیامبر ﷺ برای شنیدن شعر کمیت بن زید اسدی ۳۵۷
- ۲ - شعر خوانی کمیت بن زید اسدی نزد پیامبر ﷺ ۳۵۸
- ۳ - سرزنش دعبل به خاطر نظرش درباره کمیت ۳۵۸
- ۴ - خداوند به کمیت و قبیله اش بنی اسد برکت داده است ۳۵۸
- ۵ - دلگرمی دادن پیامبر ﷺ به کمیت ۳۵۹
- ۶ - نام کمیت در میان کسانی که وارد بهشت خواهند شد ۳۵۹
- ۷ - سید حمیری شاعر اهل بیت علیهم السلام ۳۶۰
- ۸ - گرفتاری دعبل در هنگام مرگ به خاطر شرب خمر ۳۶۱
- ۹ - آنچه که سبب نجات فرزندق شد ۳۶۱
- ۱۰ - یک تکبیر، سبب آمرزش فرزندق ۳۶۲
- ۱۱ - تفاوت جایگاه فرزندق و جریر پس از مرگ ۳۶۲
- ۱۲ - رها کردن قرآن و پرداختن به شعر ۳۶۴
- ۱۳ - ابوالعتاهیه و کنار گذاشتن غزل سرایی ۳۶۴
- ۱۴ - ابیاتی که سبب نجات ابونواس پس از مرگش شد ۳۶۵
- ۱۵ - خواب یا شب زنده داری و عبادت ۳۶۶
- ۱۶ - بیتی که سبب نجات محمد فارسی شد ۳۶۶
- ۱۷ - حواله شدن حسن کاشی شاعر به یک تاجر بصره‌ای ۳۶۷
- ۱۸ - داستان ابن حجاج و قصیده معروف او درباره امیرالمؤمنین علیه السلام ۳۶۸
- ۱۹ - بی وفایی گل نرگس ۳۷۷
- ۲۰ - رؤیای المسترشد خلیفه عباسی ۳۷۸
- ۲۱ - جریر شاعر و رؤیای اسحاق موصلی درباره او ۳۷۸
- ۲۲ - آموختن شعر از ابلیس در خواب ۳۷۹
- ۲۳ - اشکالات ادبی ابلیس بر یک شاعر ۳۷۹

- فصل بیستم: رؤیاهای مربوط به پادشاهان، حاکمان یا خلفا ۳۸۱
- ۱ - رؤیای عضدالدوله درباره آینده آل بویه ۳۸۳
- ۲ - رؤیای مادر شیب خارجی درباره فرزندش ۳۸۷
- ۳ - رؤیای والدین مختار بن ابو عبیده ثقفی ۳۸۸
- ۴ - نجات تیمور لنگ به خاطر محبت اهل بیت علیهم السلام ۳۸۹
- ۵ - امرزش آقا محمد خان قاجار و نادر شاه ۳۹۰
- ۶ - خشونت حجاج حتی پس از مردن ۳۹۱
- ۷ - رؤیای مهدی عباسی درباره خلافت دو فرزندش موسی و هادی ۳۹۱
- ۸ - آن دو علت هر ستمی هستند ۳۹۲
- ۹ - رؤیای مادر منصور دوانقی درباره وی ۳۹۵
- ۱۰ - جمرات سه برادر بودند ۳۹۵
- ۱۱ - عمرو بن کلثوم یکی از سرابندگان معلقات سبع ۳۹۵

- فصل بیست و یکم: رؤیاهای مربوط به مرگ ۳۹۷
- ۱ - رؤیای سلیمان بن هشام درباره پایان یافتن دوران بنی امیه ۳۹۹
- ۲ - رؤیای منصور دوانقی درباره مرگ خویش ۴۰۰
- ۳ - منصور دوانقی و آخرین منزلگاه ۴۰۰
- ۴ - مهدی عباسی و نزدیکی مرگش ۴۰۲
- ۵ - رؤیای شگفت‌انگیز هارون الرشید پیش از مرگش ۴۰۳
- ۶ - سرنوشت عمرو بن سعید ۴۰۵
- ۷ - خواب یحیی برمکی ۴۰۶
- ۸ - علت کوتاه شدن عمر منتصر ۴۰۷
- ۹ - مرگ منتصر در بیست و پنج سالگی ۴۰۸
- ۱۰ - بی وفایی غادر کنیز هادی عباسی ۴۰۹
- ۱۱ - خواب عمر و تعبیر وی به مرگ خویشتن ۴۱۰
- ۱۲ - افطار عثمان نزد عمر و ابوبکر ۴۱۱
- ۱۳ - کلاغ خبر از مرگ قاضی می‌دهد ۴۱۱
- ۱۴ - رؤیای وزیر درباره به پایان رسیدن دورانش ۴۱۲

- ۱۵ - اینگونه هم ممکن است دعا مستجاب شود ۴۱۳
- ۱۶ - رؤیای همسر غسیل الملائکه پیش از شهادتش ۴۱۴
- ۱۷ - رؤیای ربیع بن عمرو درباره کشته شدنش در فتنه دولا ب ۴۱۴
- ۱۸ - رؤیای زید بن صوحان درباره کشته شدن خویش ۴۱۵
- ۱۹ - رؤیای ابان بن ابی عیاش درباره سلیم بن قیس هلالی ۴۱۷
- ۲۰ - سرنوشت ابن فرات وزیر مقتدر عباسی ۴۱۸
- ۲۱ - رؤیای ابو طیب کلوذانی ۴۱۹
- ۲۲ - رؤیای طفیل دوسی پیش از کشته شدنش در جنگ با مسیلمه کذاب ۴۱۹
- ۲۳ - رؤیای حجاج پیش از کشتن عبدالله بن زبیر ۴۲۰

فصل بیست و دوم: رؤیاهای مربوط به مرگ فرزندان

- ۱ - رؤیای جریر پیش از کشته شدن فرزندانش ۴۲۳
- ۲ - رؤیای حجاج درباره مرگ پسر و برادرش ۴۲۳
- ۳ - فرزند سقط شده در میان حسنات ۴۲۴
- ۴ - برخی از کودکان پدران خود را در قیامت سیراب می کنند ۴۲۵
- ۵ - ازدواج برای اینکه در قیامت سیراب شویم ۴۲۵
- ۶ - زنی که چهار فرزندش پیش از او مرده بودند ۴۲۶

فصل بیست و سوم: خواب هایی که تعبیر آنها عین آنها است

- ۱ - تدریس شرح لمعه و تصحیح شهید ثانی رحمته الله در خواب ۴۲۹
- ۲ - فرزند با تقوا و توجه به حق الناس پس از مرگ ۴۲۹
- ۳ - نشان دادن مکان قبالة حمام در خواب ۴۳۰
- ۴ - توجه شاه عباس به مهمان نوازی پس از مرگ ۴۳۰
- ۵ - رسیدگی به امور زیر دستان ۴۳۱
- ۶ - کدام یک سخاوتمند ترند؟! ۴۳۳
- ۷ - پاسخگویی به سؤالات مطابق رؤیای شب قبل ۴۳۳
- ۸ - اجتناب از مال حرام ۴۳۴

فصل بیست و چهارم: خواب‌هایی که طنز آمیز هستند	۴۳۵
۱ - کشتن قاضی به خاطر تحقق تعبیر خواب	۴۳۷
۲ - پاسخ‌های عالمانه برخی معلمان	۴۳۷
۳ - طمع کردن در عالم خواب	۴۳۸
۴ - خوابی که تنها نیمی از آن راست بود	۴۳۸

فصل بیست و پنجم: خواب‌های ساختگی

۱ - مقدمه	۴۴۱
۲ - همه به بهشت می‌روند!	۴۴۱
۳ - کسی که اذان را از جانب خدا دریافت کرد و به بلال آموخت	۴۴۲
۴ - خواب‌های پیامبر ﷺ دربارهٔ عمر و ابوبکر	۴۴۳
۵ - مشاهدهٔ خدا توسط احمد بن حنبل در خواب	۴۴۴
۶ - واقعیت سازی برای اثبات حقانیت عثمان	۴۴۴
۷ - دروغ‌پردازی سیوطی به نفع متوکل عباسی	۴۴۷

فصل بیست و ششم: رؤیاهای مختلف

۱ - ابن بسطام و ماجرای صدقه دادن قرص نان	۴۵۱
۲ - ذکرى که پس از مرگ به خلیل فایده رساند	۴۵۲
۳ - نیکی به یک گربه سبب عاقبت به خیری	۴۵۲
۴ - حساب و کتاب خدا دقیق است	۴۵۳
۵ - فضیلت خاک ریختن بر قبر مسلمان	۴۵۳
۶ - پاک کردن مسیر حرکت مردم	۴۵۴
۷ - آبروی مؤمن خیلی عزیز است	۴۵۴
۸ - برتری کسب حلال بر عبادت	۴۵۵
۹ - فضیلت سرزمین بحرین	۴۵۶
۱۰ - رؤیای اسماء بنت عمیس دربارهٔ ابوبکر و فضیلت محمد بن ابوبکر	۴۵۶
۱۱ - رؤیای کلیب جرمی دربارهٔ عایشه و مرگ عثمان	۴۵۸
۱۲ - عنایت خاص خدا به بندگان را تکذیب نکن	۴۶۰

- ۱۳ - پشیمانی زیر از ماجرای جمل در عالم رؤیا ۴۶۱
- ۱۴ - رؤیای زرارة بن عمرو نخعی درباره تولد فرزندش ۴۶۲
- ۱۵ - گفتگوی سلمان با مردگان و کلام پرندگان در روز جمعه ۴۶۲
- ۱۶ - رؤیای دختر ابوذر درباره سرنوشت پدرش پس از مرگ ۴۶۳
- ۱۷ - رؤیای طفیل ازدی درباره خرده گیری غیر مسلمانان بر اعتقاد مسلمانان ... ۴۶۳
- ۱۸ - سخاوت حاتم طایی پس از مرگ و زنده شدن شتر کشته شده ۴۶۴
- ۱۹ - رؤیای مادر حاتم طایی ۴۶۶
- ۲۰ - رؤیای کعب بن ربیعہ ۴۶۸
- ۲۱ - پنج حقیقت که برای پیامبری آشکار شد ۴۶۹
- ۲۲ - تجسم حقیقت یک گناه در خواب ۴۷۰
- ۲۳ - مسلم بن عقبه و درخت غرقه ۴۷۰
- ۲۴ - رؤیای گریزناپذیر و وعده جهنم ۴۷۱
- ۲۵ - هر که او را سیراب کرده خدا دستش را فلج کند ۴۷۱
- ۲۶ - یک دینار با برکت بهتر از صد دینار بی برکت ۴۷۲
- ۲۷ - حقیقت عسل و روغن حرام آتش بود ۴۷۳
- ۲۸ - ابلیس همه کس را فریب می دهد ۴۷۴
- ۲۹ - ابلیس و رحمت خدا ۴۷۵
- ۳۰ - کاهن شدن سطیح ۴۷۵
- ۳۱ - قاضی هایی که نجات یافتند ۴۷۶
- ۳۲ - حساس بودن امر قضاوت ۴۷۶
- ۳۳ - چرا سه سال دعا مستجاب نشد؟! ۴۷۷
- ۳۴ - مرا زنده کردی خدا تو را زنده گرداندا! ۴۷۷
- ۳۵ - ابو شیبۀ خراسانی و دستور طنبی در خواب ۴۷۸
- ۳۶ - اثر تلقین هنگام احتضار در عاقبت به خیری ۴۷۸
- ۳۷ - صبر کردن تا جاری شدن تقدیر خدا ۴۷۹
- ۳۸ - اثر صلۀ رحم در طول عمر و کوتاهی عمر ۴۷۹
- ۳۹ - شعری درباره حادثه فح ۴۸۰
- ۴۰ - رؤیای اسماعیل بن علی درباره ابومسلم ۴۸۱

- ۴۱ - وفاداری به شوهر پس از مرگ او ۴۸۱
- ۴۲ - آسایش میت با دو رکعت نماز لیلۃ الدفن ۴۸۲
- ۴۳ - گرفتاری بدهکار پس از مرگ ۴۸۲
- ۴۴ - فقط انفاق سبب نجات پس از مرگ شد ۴۸۳

منابع تحقیق ۴۸۵

پیش درآمدی بر خواب و رؤیا

حقیقت رؤیا و خواب

از هنگامی که خداوند انسان را خلق کرد او را در زندگی و انهداد و همواره او را با راههای گوناگون به سمت خود هدایت کرد و از او در گرفتاری‌های مختلف دستگیری کرد، ابتدا به او بیان را آموخت تا بتواند با دیگران ارتباط برقرار کند:

«خَلَقَ الْإِنْسَانَ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ»^۱

خداوند انسان را آفرید و به او بیان را آموخت

سپس آنچه را که برای زندگی در زمین خاکی به آن نیاز داشت در اختیارش نهاد تا انسان بتواند سیر کمال را بییماید، پس از آن رسولان و انبیای خویش را به سوی انسان‌ها برانگیخت تا او را از حیرت گمراهی خارج سازند و با نور حقیقت آشنا سازند.

رؤیای صادق یکی از موهبت‌هایی بود که پروردگار برای انسان به ارمغان آورد و آن را وسیله وحی به برخی انبیای خود قرار داد، البته اختصاصی به آنان نداشت پروردگار تمامی انسان‌ها را به آن مشرف ساخت، بلکه حتی ویژه مؤمنان

هم نبود.

امیرالمؤمنین (علیه السلام) در گفتگو با یک زندیق به او فرمودند:

«كَلَامُ اللَّهِ لَيْسَ يَنْخَوِ وَاحِدٌ، مِنْهُ مَا كَلَّمَ اللَّهُ بِهِ الرُّسُلَ وَمِنْهُ مَا قَذَفَ فِي قُلُوبِهِمْ وَمِنْهُ رُؤْيَا يَرَاهَا الرُّسُلُ»^۱.

«شیوه گفتگوی خداوند به یک شکل نیست، گاهی با رسولان خود تکلم می‌کند، گاهی چیزی به قلب آنها الهام می‌کند و گاهی هم به صورت رؤیاهایی است که پیامبران می‌بینند».

حقیقت خواب بسیار شبیه مرگ است، در بسیاری از روایات این دو به هم تشبیه شده‌اند؛ به امام باقر (علیه السلام) گفته شد: مرگ چیست؟ حضرت فرمودند:

«مرگ همان خوابی است که هر شب به سراغ شما می‌آید، تفاوت در این است که مدت مرگ طولانی است و شخص از خواب مرگ بر نمی‌خیزد مگر در روز رستاخیز»^۲.

تفاوت خواب با مرگ این است که در حالت خواب تعلق روح به طور کامل از بدن قطع نمی‌شود و روح حیات در جسم وجود دارد، در واقع روح مانند خورشیدی است که شعاع آن به هر سو می‌تواند برود ولی خود خورشید ثابت است.

امام صادق (علیه السلام) در پاسخ شخصی که پرسید روح در هنگام خواب چگونه از بدن خارج می‌شود، فرمودند:

«آیا تا به حال به خورشید توجه نکرده‌ای؟ در جایگاه خود در آسمان است ولی شعاع نور آن در زمین است، روح هم به همین شکل است، اصل آن در بدن است و حرکت آن پیوسته است»^۳.

لذا رؤیا آن چیزهایی است که روح پس از خارج شدن از بدن دریافت می‌کند و

۱. بحارالانوار (۱۸: ۲۵۷).

۲. بحارالانوار (۶: ۱۵۵).

۳. امالی صدوق: ۲۰۹.

یا می‌بیند و برخی از آنها صادق هستند و برخی کاذبند.

فواید رؤیا

خواب و رؤیا فایده‌های بسیار زیادی می‌تواند داشته باشد، تعدادی از آنها را محدث نوری رحمته‌الله چنین برمی‌شمرد:

۱- تصدیق وجدانی و از صمیم قلب به وجود غیب.

۲- معجزه‌ای برای اثبات نبوت انبیاء.

۳- آگاه شدن از امور غیبی و حوادث گذشته و آینده.

۴- نشانه‌ای بر وجود روح.

۵- یکی از راههای وحی.

۶- آگاه شدن از احوال مردگان و ارتباط با آنها.^۱

خواب و رؤیا نشانه و دلیلی بر وجود معاد است که یکی از بهترین فایده‌های آن است و امکان وجود معاد را برای انسان روشن می‌سازد؛ در کتاب کافی نقل شده: «قوم یکی از انبیای الهی به سوی خدا دعوت شدند، آنها گفتند: اگر به خدا ایمان آوریم چه چیزی نصیب ما خواهد شد؟ پیامبر گفت: اگر ایمان آورید بهشت و اگر ایمان نیاورید دوزخ نصیبتان خواهد شد، سپس بهشت و دوزخ را برای آنها توصیف کرد، آنها گفتند: چه موقع به بهشت و دوزخ خواهیم رفت؟ او گفت: هنگامی که بمیرید، گفتند: ما مشاهده کرده‌ایم که مردگان به استخوان‌های پوسیده‌ای تبدیل شده‌اند؟! بعد از این ماجرا خداوند رؤیا را در میان آنها به وجود آورد، آنها به سراغ پیامبرشان آمدند و آنچه را دیده بودند و آنچه را انکار می‌کردند بازگو کردند، پیامبر فرمود: هنگامی که بمیرید روح‌های شما همینگونه خواهد بود، اگر چه اجساد شما بیوسد ولی روح‌های شما دچار عقاب الهی می‌شوند تا اینکه اجساد برانگیخته شود»^۲.

۱. دارالسلام، ج ۱، مقدمه.

۲. الکافی (۹۰۸).

رؤیای صادق، بشارتی برای مؤمنان^۱

خداوند تبارک و تعالی در قرآن می‌فرماید:

«الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ فِي الْآخِرَةِ»^۲

کسانی که ایمان آوردند و خدا ترس و پشیمان گردیدند، در دنیا و آخرت برای آنها بشارت خواهد بود.

بشارت در آخرت روشن است چیست، زیرا آخرت جایگاهی است که مؤمنین به نتیجه اعمال خود می‌رسند، اما بشارت در دنیا چیست؟

از رسول خدا ﷺ پرسیدند که بشارت در دنیا چیست؟ حضرت فرمودند:

« هِيَ الرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ يَرَى الْمُؤْمِنُ فَيَسُرُّ بِهَا فِي دُنْيَاهُ »^۳

«بشارت در دنیا رؤیای نیکویی است که مؤمن آن را می‌بیند و به وسیله آن در دنیایش بشارت داده می‌شود».

همچنین در روایات بیان شده پس از پایان یافتن وحی «مبشرات» که رؤیاهای صادق باشند باقی مانده است، از معصوم علیه السلام نقل شده:

«انْقَطَعَ الْوَحْيُ وَبَقِيَ الْمُبَشِّرَاتُ أَلَا وَهِيَ نَوْمُ الصَّالِحِينَ وَ الصَّالِحَاتِ»^۴

«وحی پایان یافت و بشارت‌ها باقی ماند، آگاه باشید که بشارت‌ها رؤیای مردان و زنان نیک است».

همچنین نقل شده که رسول خدا ﷺ فرمودند:

«پس از من، از نبوت چیزی جز مبشرات باقی نخواهد ماند، پرسیدند: ای رسول خدا مبشرات چیست؟ فرمودند: رؤیای نیکویی است که فرد آن را می‌بیند یا شخص دیگری درباره او می‌بیند»^۵

۱. در هر عصر مؤمن کسی است که ملتزم به کیش مورد قبول خداوند در آن زمان باشد.

۲. یونس: ۶۴ - ۶۳

۳. الکافی (۹۰: ۸).

۴. بحارالانوار (۵۸: ۱۷۶).

۵. دارالسلام (۱: ۱۶).

آیا رؤیای صادق اختصاص به مؤمنان دارد؟

بر اساس روایات گذشته که اشاره داشت رؤیا بشارتی برای مؤمن است به نظر می‌رسد رؤیای صادق اختصاص به مؤمنان داشته باشد، در حالی که این طور نیست و آنچه که در عمل دیده شده غیر این را نشان می‌دهد، در واقع رؤیای صادق به معنای رابطه غیبی که انسان را از واقعیات خارجی آگاه می‌کند مطلبی بوده که بارها و بارها برای افرادی که در راه گمراهی بوده‌اند هم رخ داده است و در خود همین کتاب داستانهای متعددی نقل شده که رؤیای صادق برای غیر مؤمنان رخ داده است، مانند رؤیای فرعون، نمرود، عزیز مصر، برخی خلفای عباسی و... که تمامی آنها را خواهید خواند.

اما درباره روایاتی که می‌گویند رؤیا بشارتی برای مؤمنان است باید اذعان کرد که این روایات نشان می‌دهد که رؤیای صادق فضیلتی است که خداوند آن را ابتداءً برای مؤمنان قرار داده ولی منافاتی ندارد که برای دیگران هم روی دهد، به قول معروف:

«اثبات شیء نفی ما عدا نمی‌کند»

تعبیر دیگری که می‌توان کرد این است که بگوییم: رؤیای صادق اختصاص به گروه خاصی ندارد و برای تمامی بشر روی می‌دهد اما رؤیای صادقی که بشارت باشد مخصوص مؤمنان است یعنی رؤیای افراد دیگر یا جنبه هشدار دارد و یا جنبه هدایتگری دارد و بشارت نمی‌باشد.

رؤیای صادق و کاذب

شاید بهتر باشد پیش از اینکه بگوییم چه چیزی سبب ایجاد رؤیاهای صادق و کاذب است به پرسش ذیل پاسخ بگوییم:

چرا خداوند تمامی خوابها را صادق قرار نداد تا سبب هدایت شود و راستین و دروغین آنها را با هم آمیخت که حتی بندگان مؤمنش هم در تشخیص آنها دچار مشکل شوند؟!

پاسخ این پرسش در گفته امام صادق علیه السلام خطاب به مفضل بن عمر نهفته است: «ای مفضل درباره خواب‌ها بیاندهش که خداوند چگونه آنها را تدبیر کرده است، صادق و کاذب آنها را با هم آمیخته است زیرا اگر تمامی آنها کاذب بود فایده‌ای بر آنها مترتب نبود و چیز اضافی بی معنی بود. لذا گاهی صادق هستند تا مردم به مصلحتی هدایت شوند و یا از ضرری دوری کنند و خیلی اوقات هم کاذبند تا بر آنها به طور کامل اعتماد نشود»^۱.

حال که این حکمت روشن شد جای این پرسش وجود دارد که منشأ رویاهای صادق و کاذب چیست؟ چرا قسمت‌های مختلف رویای یک فرد در یک شب می‌تواند صادق یا کاذب باشد.

به نظر می‌رشد منشأ رویای کاذب القائنات و تخیلاتی است که توسط شیاطین ایجاد می‌شود و منشأ رویاهای صادق القائنات رحمانی و مطالبی است که روح از ملائکه دریافت می‌کند. تمامی اسبابی هم که به ظاهر مطرح شده مثل: زمان دیدن خواب، مسیر حرکت روح و... علت مستقل نیستند و تمامی آنها زمینه‌ای برای همین القائنات شیطانی و رحمانی هستند.

ابو بصیر گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: فدایت شوم آیا منشأ رویای راستین و دروغین یک چیز است؟ حضرت فرمودند:

«بله؛ رویای دروغین پراکنده را در ابتدای شب که شیاطین فاسق مسلطند فرد می‌بیند و این رویا تنها تخیلی است که ایجاد می‌شود و دروغ و خلاف است و خیری در آن نیست. رویای راستین را فرد پس از گذشتن ۲/۳ شب همزمان با آمدن ملائکه می‌بیند، این زمان پیش از سحر است، این رویا راستین است و ان شاء الله خلاف آن روی نمی‌دهد»^۲.

در کتاب «مناقب» ابن شهر آشوب مازندرانی نقل شده:

دو نصرانی از ابوبکر پرسیدند: حب و بغض چه تفاوتی دارند در حالی که منشأ آنها یکی است و رویای راستین و دروغین چه تفاوتی دارند در حالی که

۱. بحار الانوار (۳: ۸۵).

۲. الکافی (۸: ۹۱).

منشأ آنها یک چیز است؛ ابوبکر آنها را به نزد عمر حواله کرد و عمر هم آنها را به نزد امیرالمؤمنین علیه السلام فرستاد، حضرت در پاسخ آنها درباره رؤیای راستین و دروغین فرمودند:

«خداوند تعالی روح را خلق کرد و چیزی خلق کرد که بر روح حاکم باشد و آن نفس است، هنگامی که شخص می‌خواهد روح از بدنش خارج می‌شود و نفس آن باقی می‌ماند،^۱ روح گاهی به گروهی از ملائکه بر می‌خورد و گاهی به گروهی از جَنّیان بر می‌خورد، هرگاه رؤیا راستین است ناشی از آن ملائکه است و هرگاه رؤیا دروغین است ناشی از آن جَنّیان است»^۲.

پس از این واقعه آن دو نصرانی به دست امیرالمؤمنین علیه السلام مسلمان شدند و همراه با ایشان در جنگ صفین شرکت کرده و به شهادت رسیدند.

علم تعبیر خواب از الطاف الهی

علم تعبیر خواب یکی از علوم شریف آسمانی است که خداوند به برگزیدگان خود اعطا می‌کند. مرحوم حاج میرزا حسین نوری طبرسی در کتاب شریف «دار السلام فیما یتعلّق بالرؤیا و المنام» - که الحق در تاریخ تشیع در موضوع خود منحصر به فرد است - درباره علم تعبیر خواب چنین می‌فرمایند:

«علم تعبیر خواب از علوم انبیاء علیهم السلام به ویژه حضرت یوسف و دانیال علیهم السلام می‌باشد و بیان شد که آن دو این علم را به الهام الهی فرا گرفتند، لذا یک معتبر کامل به ناچار باید از کسانی باشد که علم خود را - تصریحاً یا تلویحاً - از انبیاء گرفته باشد یا از قواعدی گرفته باشد که آنها بنا نهاده‌اند و یا از علوم دیگری که به آنها منتهی می‌شود یا اینکه باید نفس خود را به وسیله تبعیت از آنها تهذیب کرده باشد و به وسیله اقتدا به آنها هدایت یافته باشد، لذا در نفس او چیزی تراوش می‌کند که در قلوب انبیا جریان یافته است و

۱. نفس با جسم تفاوت دارد، روح و جسم و نفس سه حقیقت متفاوتند، هنگام خواب تنها روح از بدن جدا می‌شود و نفس و جسم باقی می‌مانند.

۲. مناقب آل ابی طالب (۲: ۱۷۹).

بر زبانش چیزی جاری می‌شود که مطابق با علم نهفته نزد آنهاست، گر چه حقیقت تناسب میان تعبیر خود و علم آنها را نفهمد.
از اینجا مشخص می‌شود مراجعه به کتب متداول تعبیر میان مردم - که بسیاری از آنها به ابن سیرین و امثال او ختم می‌شود کسانی که در هیچ کدام از گروه‌های فوق نبودند - فایده‌ای ندارد.

گر چه مقداری از حقایق که از معصومین علیهم‌السلام صادر شده در میان سخنان آنها وجود دارد و به همین دلیل درستی برخی تعبیرات آنها آشکار شده، و به خاطر عدم تمایز، درستی سخن آنها به شمار آمده است.^۱

به هر صورت علم تعبیر خواب به معنای واقعی علم که یقین و شناخت حقیقی است و نه ظنی، یک علم الهی است و از علوم انبیاء است و با خواندن کتب تعبیر خواب و تطابق صورتهای خواب با حقایق خارجی نمی‌توان به این علم دست یافت.

البته اینگونه نیست که خواندن کتب تعبیر و بهره بردن از تطابق صورتهای خواب با حقایق خارجی هیچ فایده‌ای نداشته باشد، بلکه چون برخی مطالب آن کتابها یا اصول آنها - نظیر اصل تطابق - امکان دارد از سرچشمه وحی گرفته شده باشد ممکن است بسیاری از تعبیرات آنها مطابق واقع تحقق یابد، اما بحث این است که کسی با مطالعه این کتب و آشنایی با آنها معبر حقیقی خواب نمی‌شود و واجد این علم نخواهد شد، صرفاً به ظنیاتی دست می‌یابد که گاهی مفید است و شاید در بیشتر موارد دچار اشتباه شود.

خداوند به پیامبر خویش حضرت یوسف علیه‌السلام می‌فرماید:

﴿كَذَٰلِكَ يَجْثِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ﴾^۲

«اینگونه خدا تو را برگزید و از علم «تأویل احادیث» به تو آموخت».

برای علم «تأویل احادیث» معانی متعددی ذکر کرده‌اند که قدر مشترک تمامی

۱. دارالسلام (۴: ۲۳۲).

۲. یوسف: ۶.

آنها علم تعبیر خواب می‌باشد، در این آیه دو نکته اساسی وجود دارد:

۱- حضرت یوسف علیه السلام پس از اینکه برگزیده شدند و به مقام «نبوت» رسیدند واجد این علم شدند.

۲- این علم به تعلیم الهی آموخته شد و امری نبود که خود حضرت به آن دست یابند.

به هر حال علم تعبیر از علوم غامضی است که خداوند آن را از خزانه غیبش به هر که بخواهد عطا می‌کند.

کتاب تعبیر خواب

محدث نوری رحمته الله کتابهایی که در تعبیر خواب توسط شیعیان و اهل سنت تألیف شده را بیان کرده‌اند که بسیاری از آنها در حال حاضر در دست نیست، کتابهای مربوط به شیعیان بدین قرار است:

- ۱- «الزّویا» تألیف: ابراهیم بن محمد بن سعید ثقفی.
 - ۲- «الزّویا» تألیف: اسماعیل بن موسی بن جعفر علیه السلام.
 - ۳- «الزّویا» تألیف: احمد بن محمد بن خالد برقی.
 - ۴- «تعبیر الزّویا» تألیف: ابوالعباس احمد بن اصفهید القمی.
 - ۵- «تعبیر الزّویا» تألیف: شیخ اجل، محمد بن یعقوب کلینی.
 - ۶- «الزّویا» تألیف: محمد بن مسعود عیاشی.
 - ۷- «تعبیر الزّویا» تألیف: محمد بن احمد بن ابراهیم جعفری کوفی صابونی.
 - ۸- «المنامات» تألیف: ابوالحسن علی بن محمد بن عباس.
 - ۹- رساله فارسی تعبیر خواب منسوب به علامه مجلسی.
 - ۱۰- «الکامل فی التّعبیر» تألیف ابوالفضل بن حسن بن ابراهیم.
- سپس پس از بیان اسامی کتابهای اهل سنت اشاره دارند که به اکثر این کتب دست نیافته‌اند و از بین رفته‌اند به جز چند کتاب محدود که نام می‌برند.^۱